

Ongetwijfeld herkennen velen zich in het voorgaande betoog. Op talrijke plaatsen werd de eclips tussen de wolken door waargenomen. Maar eigenlijk was er voor iedereen wel een bijzonder schouwspel weggelegd. We laten Günther Können van het KNMI aan het woord, die met collega Baede en enkele gezinsleden een vergeefse poging deed om de verduisterde zon te bewonderen vanuit Zuid-Luxemburg...

Mislukt of toch niet?

'Op 11 augustus trokken wij naar Luxemburg om onze eerste eclips te zien. Mede dankzij het prima artikel van M. Drummen in het juli/augustusnummer van Zenit van vorig jaar (*Zenit* 25, p. 296-307, 1998) waren wij uitstekend voorbereid op het verschijnsel. Onze waarnemingscampagne had geen enkele wetenschappelijke ambitie: we hadden besloten het verschijnsel gewoon te ondergaan en dus ook geen foto's te nemen van de totaliteit. De ochtend van de verduistering hadden wij een geschikt waarnemingsterrein gevonden. Het terrein lag juist ten noorden van Dudelange, vlak onder de snelweg A13 en had vrij uitzicht in bijna alle richtingen. Er waren geen straatlantaarns dicht in de buurt.

Die ochtend dreef een hardnekkig en vrijwel gesloten wolkendek boven de plaats. Tijdens de gedeeltelijke fase was de zon maar even te zien; hij was toen 90% verduisterd. Het werd ons duidelijk dat de hemel op het cruciale moment niet op zou klaren. Daarom veranderden we van waarnemingsstrategie: we staken de eclipsbrillen in onze zak, keerden de rug naar de zon en keken in de richting waar de schaduw vandaan moest komen. We waren benieuwd wat er tijdens de totaliteit zou gebeuren.

Tijdens de gedeeltelijke fase was de hemel geleidelijk al wat donkerder geworden. Voor het oog is dat maar deels zichtbaar, omdat ons diafragma zich aanpast. Wel werd de straatverlichting van de snelweg op het oog relatief steeds helderder, een teken dat er meer gebeurde dan ons oog ons aangaf.

Duizelingwekkende ervaring

Plotseling werd de horizon in het WNW loodgrijs en onmiddellijk daarna begon de omgevingsverlichting snel te zakken. De snelheid van de lichtafname zorgde voor een duizelingwekkende ervaring. Het had iets

weg van een vrije val waar even geen einde aan leek te komen. Voor de ene leek het de afname continu; de ander had een schoksgewijze ervaring. Na enkele seconden stopte de afname en waren wij omringd door de eclipsduisternis die als een spookachtige deken over de omgeving lag. De lucht boven ons was zeer donker en loodgrijs/blauw gekleurd; door de enkele gaten in de bewolking vlak bij de horizon scheen rozeachtig licht, afkomstig vanuit het gebied waar de verduistering niet totaal was. Vogels vlogen paniekerig op. De snelwegverlichting leek helder als bij nacht.

Na twee minuten van duisternis verscheen een heldere plek aan de WNW horizon en onmiddellijk daarop ging de achtergrondverlichting omhoog. Alweer met een duizelingwekkende snelheid; het gaf een bijna fysieke gewaarwording alsof we in een lift opstegen. De terugkomst van licht was misschien nog wel een spectaculairdere gewaarwording dan het verdwijnen ervan, twee minuten eerder. Na enkele seconden verdween de dynamiek in het verschijnsel en was het lichtniveau voor het oog gestabiliseerd. De vogels vlogen nog als een onrustige zwerm in de lucht.

Bewolkt versus onbewolkt

Zoals gemeld kunnen wij niet uit eigen ervaring bewolkte en onbewolkte verduisteringen met elkaar vergelijken, omdat wij het laatste nooit hebben gezien. Wij kunnen hoogstens wat speculeren in de hoop anderen hiermee te inspireren het verschil eens objectief in kaart te brengen.

Uiteraard hebben wij de verschijnselen bij de zon zelf – de corona, de protuberansen etc. – gemist. Daar staat tegenover dat wij de intensiteitswisseling van de omgeving zeer intens hebben gezien. Misschien beter zelfs wanneer het onbewolkt zou zijn geweest, omdat wij niet door de zon werden 'afgeleid' en ook omdat wij de wisseling misschien beter ervoeren daar wij niet vlak voor de totaliteit door filters of eclipsbrillen hadden gekeken.

Door onze ervaringen hebben wij het vermoeden gekregen dat de bewolkte totaliteit voor een onbevangen waarnemer niet veel minder spectaculair is dan de onbewolkte totaliteit. Uiteraard ligt hierbij het accent op andere verschijnselen. Wat bij de appreciatie van gemiddelde eclipsganger wellicht een rol speelt, is dat zijn verwachtingspatroon is ingekleurd door het vooruitzicht van het zichtbaar worden van de corona en

dergelijke. Het is natuurlijk altijd even slikken als de hemel bewolkt blijkt bij een bijzonder astronomisch verschijnsel. De vraag is echter of dat in dit geval geheel terecht is. Een bewolkte verduistering is anders, maar mogelijk niet minder.'

Können merkt terecht op dat je in de literatuur nauwelijks enthousiaste verslagen van bewolkte verduisteringen tegenkomt, laat staan een beschrijving van waar je op moet letten. Meestal overheerst de teleurstelling en is men niet echt voorbereid op de situatie. Wordt een totaliteit bij bewolking ondergewaardeerd? Graag boren wij, bijvoorbeeld via Zenitpost, de mening van waarnemers die beide situaties hebben meegemaakt.

Lees verder op blz. 10

Stereopaar van de bijna verduisterde zon tussen de wolken. (Foto: Rembert Melman)

